

Přehled základních ruských gramatických jevů

Renata Adamcová

Klett

© Mgr. Renata Adamcová
© Klett nakladatelství, s. r. o., Praha 2016

Klett nakladatelství s. r. o.

Průmyslová 11, 102 00 Praha 10
info@klett.cz, www.klett.cz

Jazyková revize: Anatoly Orlov

Odpovědná redaktorka: Mgr. Radmila Vyskočilová

Layout a sazba: Reklamare, s.r.o., Soběslavská 66, 130 00 Praha 3

Vytiskl: TNM Print, s. r. o., Nové Město 14, 503 51 Chlumeč nad Cidlinou

1. vydání

ISBN 978-80-7397-228-8

R424

Přehled základních ruských gramatických jevů

Renata Adamcová

Milí přátelé,

dostává se vám do rukou stručná příručka
základních gramatických jevů ruského jazyka,
který jako začátečníci studujete.

Tato část příručky si klade za cíl
provést vás základními gramatickými jevy,
stejně jako je jednoduše vysvětlit.

Další části příručky budou věnovány
stále složitějším gramatickým strukturám,
tak jak při svém studiu budete postupovat.

Přeji vám hodně úspěchů ve studiu.

Autorka

OBSAH

SLOVESNÁ FLEXE

1. SLOVESA	strana 5
1.1 Co je dobré vědět o slovesech	
1.2 Jak slovesa časujeme aneb slovesa v přítomném čase	
1.3 Jak vyjadřujeme zápor	
1.4 Vyjadřujeme, co se událo – minulý čas sloves	
1.5 Chceme říct, co se stane – budoucí čas sloves	
1.6 Slovesný vid	
1.7 Slovesa a jejich časování, která jsou vhodná k zapamatování	
1.8 Některé vazby vhodné k zapamatování	

JMENNÁ FLEXE

2. PODSTATNÁ JMÉNA	strana 9
2.1 Co bychom měli vědět o ruských podstatných jménech	
2.2 Jak podstatná jména v ruštině skloňujeme	
2.3 Koncovky vybraných pádů	
3. ČÍSLOVKY	strana 11
3.1 Jak dělíme číslovky	
4. ZÁJMENA	strana 13
4.1 Zájmena, která už známe	
4.2 Vazby vhodné k zapamatování	
5. PŘÍDAVNÁ JMÉNA	strana 14
5.1 Přídavná jména tvrdého zakončení	

1. SLOVESA

1.1 Co je dobré vědět o slovesech

O ruských slovesech je dobré vědět následující:

1. Infinitiv čili neurčitek

Ruská slovesa v infinitivu mají tyto koncovky:

koncovka	příklady
-ТЬ	быть, говорить, жить
-ТИ́	идти́, нести́
-чь	мочь, помочь
-ться (sloveso zvratné)	интересоваться, кататься

ПОЗОР! U sloves zvratných se částice **-ся/-сь** píší vždy dohromady.

Srovnejte:

česky	ruský
zajímat se	интересоваться ся
dopisovat si	переписывать ся

2. Osoby, číslo a čas

jednotné číslo	množné číslo
я	мы
ты	вы
он, она́, оно́	они́

Ruské sloveso je možno (stejně jako v češtině) vyjádřit v přítomném, minulém a budoucím čase.

3. Přízvuk sloves v přítomném čase

Slovesa v přítomném čase mohou mít tyto základní typy přízvuku:

Stálý přízvuk $\begin{cases} \text{na koncovce} \\ \text{na kmeni} \end{cases}$ – v průběhu časování svou pozici nemění

Pohyblivý přízvuk – přízvuk v průběhu časování mění svou pozici (viz tabulka)

Příklady:

Přízvuk **stálý** (na koncovce)

sloveso – časování	schéma přízvuku
говори́ть	
я говорю́	
ты говори́шь	
он говори́т	
мы говори́м	
вы говори́те	
они́ говоря́т	

Пřízvuk **поhyblivý**

sloveso – časování	schéma přízvuku
писа́ть	
я пишу́	
ты пи́шешь	
он пи́шет	
мы пи́шем	
вы пи́шете	
они́ пи́шут	

Jiné **пříklady** sloves s pohyblivým přízvukem: иска́ть, люби́ть, ходи́ть, купи́ть, мочь, смотре́ть.

1.2 Jak slovesa časujeme aneb slovesa v přítomném čase

Ruská slovesa v přítomném čase se řadí do dvou základních skupin:

- slovesa **I. časování**
- slovesa **II. časování**

Slovesa zvrtná mají na konci **-ся/-сь** (viz výše).

Všimněte si, že slovesa 1. časování mají ve 3. osobě množného čísla koncovku **-ут/-ют**, slovesa II. časování mají koncovku **-ат/-ят**, někdy jsou koncovky přízvučné.

I. časování	II. časování	sloveso zvrtné
чита́ть	смотре́ть	интересова́ться
я чита́ю	я смотре́ю	я интересу́юсь
ты чита́ешь	ты смотре́ишь	ты интересу́ешься
он чита́ет	он смотре́ит	он интересу́ется
мы чита́ем	мы смотре́им	мы интересу́емся
вы чита́ете	вы смотре́ите	вы интересу́етесь
они́ чита́ют	они́ смотре́ят	они́ интересу́ются

1.3 Jak vyjadřujeme zápor

Záporný tvar sloves v přítomném, minulém i budoucím čase vyjadřujeme pomocí zápornky **не**, kterou píšeme vždy zvlášť.

Пříklady:

- Я **не** знаю, кто он.
- Он **не** интересу́ется спортом.
- Они́ **не** смотре́ют телеви́зор.

1.4 Vyjadřujeme, co se událo – minulý čas sloves

Minulý čas sloves vyjadřujeme pomocí koncovky -л, -ла, -ло, -ли. Zvratná slovesa mají v minulém čase koncovku -лся, -лась, -лось, -лись.

Příklady:

- писать – писа**л** – писа**ла** – писа**ло** – писа**ли**
- делать – дела**л** – дела**ла** – дела**ло** – дела**ли**
- читать – чита**л** – чита**ла** – чита**ло** – чита**ли**
- занимать**ся** – занима**лся** – занима**лась** – занима**лось** – занима**лись**

1.5 Chceme říct, co se stane – budoucí čas sloves

Budoucí čas sloves vyjadřujeme:

- pomocí tvaru přítomného času slovesa – například пойд^у (půjdu), напиш^у (napíši)
- pomocí tvaru slovesa **быть** + **neurčitek** (infinitiv) příslušného slovesa

Časování slovesа **быть**

jednotné číslo	množné číslo
я б ^у ду	мы б ^у дем
ты б ^у дешь	вы б ^у дете
он б ^у дет	они б ^у дут

Příklady:

- Я б^уду читать.
- Они б^удут занимать**ся**.

1.6 Slovesný vid

V ruštině rozeznáváme dva slovesné vidy – dokonavý a nedokonavý. Slovesa nedokonavá obvykle nemají žádnou předponu, slovesa dokonavá předpony většinou mají.

Příklady:

nedokonavé	dokonavé
чита ть	прочита ть
гово ри ть	погово ри ть
дава ть	да ть
звони ть	позвони ть
открыва ть	откры ть

1.7 Slovesa a jejich časování, která jsou vhodná k zapamatování

Zapamatujme si následující slovesa a jejich časování:

купить	пойти	поехать
я куплю	я пойду	я поеду
ты купишь	ты пойдёшь	ты поедёшь
он купит	он пойдёт	он поедет
мы купим	мы пойдём	мы поедём
вы купите	вы пойдёте	вы поедете
они купят	они пойдут	они поедут

1.8 Některé vazby vhodné k zapamatování

Zapamatujme si následující vazby. Některé vazby jsou v porovnání s jazykem českým odlišné.

rusky	česky
говорить на языке (русском языке)	hovořit jazykem (hovořit rusky)
интересоваться чем (спортом, физикой)	zajímat se o co (sport, fyziku)
кататься на чём (велосипеде, коньках)	jezdit na čem (kole, bruslích)
играть в (футбол, баскетбол)	играть в (fotbal, košíkovou)
играть на (компьютере, гитаре, флейте)	играть на čem/co (počítači, kytaru, flétnu)
ехать на (автобусе, метро)	jet čím (autobusem, metrem)
ехать к (бабушке, тете)	jet ke komu (babičce, tetě)
ехать в (лагерь, Прагу)	jet na/do (tábor, Prahy)
ехать на (море, дачу)	jet k/na (moři, chatu)
подарить кому что (маме книгу)	darovat komu co (mamince knihu)

2. PODSTATNÁ JMÉNA

2.1 Co bychom měli vědět o ruských podstatných jménech

Podstatná jména v ruském jazyce se vyskytují (stejně jako v češtině) v **mužském**, **ženském** a **středním** rodě.

Koncovky ruských podstatných jmen podle rodů – základní orientace:

podstatné jméno	rod	koncovka
футбол	mužský	souhláska
автомобиль	mužský	souhláska + měkký znak
книга	ženský	-а
ручка	ženský	-а
яблоны	ženský	-я
море	střední	-е
здание	střední	-ие
место	střední	-о

POZOR! Některá podstatná jména v ruštině neodpovídají svým rodem podstatným jménům v češtině.

Příklady:

rusky	rod	česky	rod
рис	mužský	rýže	ženský
лук	mužský	cibule	ženský
университет	mužský	univerzita	ženský
завтрак	mužský	snídaně	ženský
футболка	ženský	tričko	střední
кошелек	mužský	peněženka	ženský

Podstatná jména v ruštině dělíme na:

- **životná** (мама, папа, Иван, муж)
- **neživotná** (масло, молоко, город)

Životná podstatná jména středního rodu se téměř nevyskytují!

Ruská podstatná jména používáme v **jednotném** a **množném** čísle, například: бабушка – бабушки, книга – книги, завод – заводы.

Některá podstatná jména, zejména podstatná jména středního rodu, neskloujeme, například **какао**, **метрó**, **радио**. Říkáme jim podstatná jména **nesklonná**.

2.2 Jak podstatná jména v ruštině skloňujeme

Podstatná jména v ruštině skloňujeme ve stejných pádech, jako podstatná jména v češtině. Jedinou výjimkou je 5. pád, jehož tvar v ruštině odpovídá 1. pádu.

Příklad:

5. pád česky	5. pád rusky
Jano!	Яна!
Ondřej!	Андрей!
Babičko!	Бабушка!

2.3 Koncovky vybraných pádů

otázka	předložka	tvar	pád
Откуда?	из	MR: клáсса, дóма, магазíна ŽR: шкóлы, Амэрики, Прáги, Росси́и	2. p. j. č.
Комý?	–	MR: отцý, дрýгу, брáту ŽR: сестрé, мáме, бáбушке	3. p. j. č.
Где?	в	MR: клáссе, магазíне ŽR: шкóле, Пóльше, Прáге, Росси́и	6. p. j. č.

Pozn. Principy skloňování podstatných jmen v ruštině si vysvětlíme v další části naší příručky.

3. ČÍSLOVKY

3.1 Jak dělíme číslovky

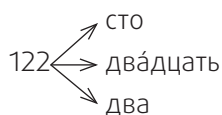
Číslovky v ruštině dělíme na následující základní skupiny:

- **základní** (два, три, семь)
- **řadové** (первый, четвертый)

nebo:

- **jednoduché** (пять, десять, восемь)
- **složené** (сто двадцать пять)

Jak čteme číslovky složené:

1	один, одна, одно	21	двадцать один
2	два, две	25	двадцать пять
3	три	30	тридцать
4	четыре	40	сорок
5	пять	50	пятьдесят
6	шесть	60	шестьдесят
7	семь	70	семьдесят
8	восемь	80	восемьдесят
9	девять	90	девяносто
10	десять	100	сто
11	одиннадцать	130	сто тридцать
12	двенадцать	200	двести
13	тринадцать	300	триста
14	четырнадцать	400	четыреста
15	пятнадцать	500	пятьсот
16	шестнадцать	600	шестьсот
17	семнадцать	700	семьсот
18	восемнадцать	800	восемьсот
19	девятнадцать	900	девятьсот
20	двадцать	1000	тысяча

POZOR! Po číslovkách **2, 3, 4** a jejich kombinacích (mimo číslovek 12, 13, 14) používáme tvar **2. pádu jednotného čísla**. Po číslovce **5 a výše** používáme tvar **2. pádu množného čísla**.

číslovka	podst. jméno	tvar
2, 3, 4	магазин	магазина
22, 23, 24	ученик	ученика
32, 33, 34	портфель	портфеля
62, 63, 64	крона	кроны
75, 76, ...	рубль	рублей

Stejně tak: 2 брата, 3 друга, 22 рубля, 25 студентов, 100 рублей, ...

Řadové číslovky mají tyto koncovky:

mužský rod	ženský rod	střední rod
-ый/-ой	-ая/-ая	-ое/-ое

Zvláštní koncovku má řadová číslovka **третий** – viz tabulka.

číslovka	mužský rod	ženský rod	střední rod
1	пёрвый	пёрвая	пёрвое
2	второй	вторая	второе
3	третий	третья	третье
4	чвёртый	чвёртая	чвёртое
5	пятый	пятая	пятое

4. ZÁJMENA

4.1 Zájmena, která už známe

- **osobní** – odpovídají na otázku **KDO?/CO?**
- **přivlastňovací** – odpovídají na otázku **ČÍ?**
- **ukazovací** – odpovídají českým výrazům **ten, ta, to, ti**

zájmeno	2. p. (без)	3. p. (комý)	4. p. (ви́жу)	6. p. (о/обо)	7. p. (с/со)
я	меня́	мне	меня́	мне́	мно́й
ты	тебя́	тебе́	тебя́	тебе́	тобо́й
он/оно́	него́/него́	ему́/ему́	его́/его́	не́м/не́м	ни́м/ни́м
она́	неё	ей	её	ней	ней
мы	нас	нам	нас	нас	на́ми
вы	вас	вам	вас	вас	ва́ми
они́	них	им	их	них	ни́ми

kdo?	čí?
я	мой
ты	твой
он/оно́	его́
она́	её
мы	наш
вы	ваш
они́	их

ten	ta	to	ti
э́тот	э́та	э́то	э́ти

4.2 Vazby vhodné k zapamatování

rusky	česky
Меня́/Тебя́/Его́/Её/Их зову́т	Jmenuji/Jmenuješ/jmenuje/Jmenují se
У меня́/тебя́/него́/неё/них есть	Mám/Máš/Má/Mají
У меня́/тебя́/него́/неё/них нет (+2. p.)	Nemám/Nemáš/Nemá/Nemají
Мне/Тебе́/Ему́/Ей/Им нра́вится	Líbí se mi/ti/jemu/jí/jim
Мне/Тебе́/Ему́/Ей/Им на́до/ну́жно	Potřebuji/Potřebuješ/Potřebuje/Potřebují

5. PŘÍDAVNÁ JMÉNA

5.1 Přídavná jména tvrdého zakončení

Přídavná jména odpovídají na otázku КАКО́Й?/КАКА́Я/КАКО́Е?/КАКИ́Е? – ЯКЫ́?/ЯКА́?/ЯКЕ́?/ЯЦИ́?

Přídavná jména tvrdého zakončení mají tyto koncovky:

mužský rod	ženský rod	střední rod	množné číslo
-ый/-ой	-ая/-ая	-ое/-ое	-ые/-ие

- тяжёлый, тяжёлая, тяжёлое, тяжёлые
- трудный, трудная, трудное, трудные
- дорогóй, дорогáя, дорогóе, дорогíе
- сладкий, сладкая, сладкое, сладкие

POZOR! Přídavná jména s kmenem na -г, -к, -х nikdy nemohou mít koncovku -ый!

Další příklady: корóткий, рýсский, ма́ленький, стрóгий, т́ихий

ISBN 978-80-7397-228-8

9 788073 972288 >

R424